

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 972/2020 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om åtgärder för att skydda försvunna barn och unga

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 972/2020 rd undertecknat av riksdagsledamot Mia Laiho /saml:

Vad ämnar regeringen göra för att man effektivare ska söka och hitta barn som försvinner från barnskyddet,

vem bär ansvaret om det händer något för barn som försvinner från placeringsplatsen (t.ex. sexuellt utnyttjande eller misshandel) då han eller hon är försvunnen,

har barnskyddsanstalterna tillräcklig kompetens och befogenheter för sådana begränsningsåtgärder så att barnets bästa vad gäller tillräckligt skydd beaktas,

behöver socialvårdslagen i detta avseende uppdateras,

hur ämnar regeringen säkerställa att barn och unga får tillräcklig omsorg och tillräckligt skydd redan då de börjar uppvisa symtom, vare sig de bor hos sina egna föräldrar eller är placerade,

ämnar regeringen ta itu med det skriande behovet av mentalvårdstjänster för barn och unga och införa terapigaranti, vilket skulle säkerställa att alla som behöver behandling också skulle få behandling,

hur ämnar regeringen säkerställa att barn enligt barnskyddslagen får de tjänster som de behöver såväl i fråga om fysisk som psykisk omsorg,

vad ämnar regeringen göra för att barn som försvunnit i Finland inte strövar omkring utsatta för utnyttjande och illabehandling,

hur ämnar regeringen övervaka hur försvunna barn söks, och förhindra dem från att bli brottsoffer eller förövare,

hur ämnar regeringen trygga att barnskyddet i Finland har jämlika och lika praxis att möta och ingripa i situationer där barn rymmer och

hur ämnar regeringen säkerställa tillräckliga mentalvårds- och missbrukartjänster som ges i rätt tid för barn och unga enligt barnets bästa?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Barnskyddslagen reformerades i slutet av förra valperioden, varvid lagen bland annat fick en ny bestämmelse om återförande av barn som utan tillstånd avlägsnat sig eller om ett barn efter att med tillstånd ha avlägsnat sig inte återvänder till anstalten. Bestämmelsen trädde i kraft 1.1.2020.

Förverkligande av barnets bästa och tryggnad av barnets välbefinnande vid sökning och återlämnande av barn som olovligt lämnar en barnskyddsanstalt förutsätter att ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i processen är tydlig, att samarbete och praxis mellan olika aktörer är enhetliga samt smidighet. I detta avseende har utmaningarna i det aktuella läget identifierats. Social- och hälsovårdsministeriet, polisstyrelsen och nödcentralsverket har redan börjat kartlägga helhetsbilden och föra preliminära diskussioner om sätt att förbättra den nuvarande situationen. I detta sammanhang kartläggs även eventuella lagändringsbehov till exempel vad gäller befogenheter och polisens begäranden om handräckning.

Orsakerna till att ett barn lämnar platsen för vård utom hemmet eller inte återvänder dit varierar beroende på barnet och situationen. Barn som lämnat anstalten ligger emellertid nästan alltid i riskzonen för att bli utsatta för olika slags farliga situationer. Risken att bli offer för övergrepp och våld är stor och en del barn gör också sig själva skyldiga till brott. I enlighet med barnets bästa ska man i första hand förhindra att barn och unga olovligt lämnar platsen för vård utom hemmet, men om detta händer ska man försöka förkorta längden på den olovliga frånvaron, emellertid alltid så att barnets rättigheter respekteras.

De förslag som tagits fram av arbetsgruppen för reformen av krävande vård utom hemmet som tillsattes av social- och hälsovårdsministeriet under den aktuella regeringsperioden och som blev färdiga i september 2020 är för närvarande på remiss. Syftet med förslagen är att förbättra barnskyddets verksamhetsförutsättningar och utveckla vård utom hemmet. Målet är att innehållet och strukturerna inom barnskyddets vård utom hemmet bättre skulle svara mot behoven hos barn som behöver krävande särskilt stöd. Det föreslås även att man för barnskyddets socialarbete ska beskriva om en minimidimensionering av personal. Enligt den skulle en socialarbetare i barnskyddet under 2022 högst ha 35 barn som klienter. Kravet skulle för sin del möjliggöra att den socialarbetare som ansvarar för barnets angelägenheter i fortsättningen har tillräckligt med tid och resurser att stödja, följa upp och övervaka verkställandet av ett barnskydd som uppfyller barnets behov och respekterar hans eller hennes grundläggande rättigheter.

För att minska omhändertagande och tunga tjänster inom vård utom hemmet behövs förutom bättre tillgång till tillräckliga social- och hälsovårdstjänster som ges i rätt tid även utveckling av alla barn-, ungdoms- och familjetjänster samt förstärkt samarbete. Förebyggande barnskydd har en viktig roll vid uppkomsten av problem eller förhindrande av att de förvärras. Här har barnrådgivningarna, småbarnspedagogiken och skolorna en viktig roll. Förebyggande av tunga tjänster inom barnskyddets vård utom hemmet är förutom mänskligt även på lång sikt ekonomiskt sett förnuftigt.

Fungerande basservice och ett barn- och familjevänligt samhälle är viktiga faktorer som ökar barns och ungas välbefinnande. Regeringen främjar dessa mål genom att fortsätta programmet för utveckling av barn- och familjetjänsterna och genom att utarbeta en nationell barnstrategi.

Inom ramen för programmet Framtidens social- och hälsocentral utvecklas tidigt stöd för barn, unga och familjer samt mentalvårds- och missbrukartjänster med låg tröskel. I arbetet för att utveckla tidigt stöd betonas sektorsövergripande samarbete med social- och hälsovårdstjänsterna och småbarnspedagogiken, skolan och andra kommunala aktörer som främjar välbefinnande och hälsa samt stärks införandet av verksamhetsmodellen med familjecenter. I projekten införs evidensbaserade metoder som stöder barnets utveckling och stärker förebyggandet av beteendestörningar hos barn. Projekten producerar tjänster som med låg tröskel stärker barns och ungdomars psykiska hälsa och drogfrihet i skolor och läroanstalter samt som en del av sektorsövergripande gemensamma verksamheter. Snabbare tillgång till vård möjliggörs genom att utveckla tillgången till psykosociala behandlingsmetoder för unga på basnivå i hela landet. Som en del av verkställandet av rehabiliteringsreformen stärks hänvisningen av barn och unga till rehabilitering. När det gäller vårdgarantin pågår beredningen av en åtstramning av tillgången till vård till sju dagar inom primärvården. Tillgången till vård inom primärvården gäller behandlingen av både fysiska och psykiska hälsoproblem.

Enligt regeringsprogrammet fästs särskild vikt vid att minska brott mot personlig integritet samt brott mot liv och hälsa, i synnerhet brott mot barn samt våld i nära relationer. Barns och ungas välbefinnande och trygghet är mycket viktiga i samhället och barnets rättigheter ska respekteras. Enligt regeringsprogrammet understöds genomförande av försök med verksamhetsmodellen för unga som uppvisar symptom genom att begå brott och utvecklas Ankarverksamheten.

För att hjälpa synnerligen sårbara offer förbättras enligt regeringsprogrammet möjligheterna att anmäla brott med låg tröskel och myndigheternas praxis. Detta genomförs bland annat under 2020–2025 med hjälp av åtgärdsplanen En barndom utan våld och dess genomförandeplan. Arbetet med att bereda genomförandeplanen pågår för närvarande. Barnahus-projektet genomför ett sektorsövergripande arbete för att hjälpa barn som blivit utsatta för sexuellt utnyttjande och olika typer av våld. I projektet arbetar yrkespersoner inom social- och hälsovården både regionalt och nationellt koordinerat tillsammans med polisen och åklagaren.

Tillämpningen av de i barnskyddslagen noggrant föreskrivna begränsningar och begränsningsåtgärder enligt målen i barnskyddslagen förutsätter en långsiktig utveckling av innehållet och arbetsmetoderna i vård utom hemmet samt stärkande av personalens kompetens. Detta understöds av den uppdaterade kvalitetsrekommendationen för barnskyddet som social- och hälsovårdsministeriet publicerade tillsammans med Finlands Kommunförbund och som omfattar kvalitetskriterier för vård utom hemmet som utgår från barnets rättigheter.

Helsingfors 15.1.2021

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru